

## ФІЛОСОФІЯ

УДК 316.61: 004

DOI <https://doi.org/10.32782/apfs.v039.2022.1>**М. В. Бейлін**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6926-2389>*доктор філософських наук, професор,  
професор кафедри гуманітарних наук  
Харківської державної академії фізичної культури***О. М. Желтобородов**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5156-7512>*кандидат історичних наук, доцент,  
доцент кафедри гуманітарних наук  
Харківської державної академії фізичної культури*

## ЛЮДИНА В УМОВАХ КОГНІТИВНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ АНТРОПОСФЕРИ

*Постановка проблеми.* В наш час людина і світ більше потребують філософського осмислення, ніж будь-коли. Бурхливий розвиток, динамічні зміни і усвідомлення руху першоелементів світу, які раніше заздалегідь уявлялися непорушними, становлять предмет філософії. Такі поняття як: реальність, людина, тіло, розум, свідомість, мозок, життя, природа, всесвіт, матерія, закон – все це стає під знаком питання, виявляє свою проблемність та ряди можливих альтернатив. Всесвіт постає лише як один із можливих світів, людина виявляється одним із можливих носіїв розуму, а мозок сприймається як один із можливих органів мислення. Біо-, гено-, нейро-, нано-, інфо- та інші технології радикально релятивізують такі світові реальності, як матерія та життя. Нова роль філософії у світі, основи якого включають метафізичні сутності, онтологічні параметри яких втрачають свою єдиність, виявляють заміненість і перетворюваність.

*Аналіз останніх досліджень* показав, що філософські рефлексії когнітивно-технологічної антропосфери репрезентують широке проблемне поле, яке постійно змінюється й уточнюється. В межах філософії в контексті когнітивних технологій досліджуються не тільки такі проблеми, як перспективи комп'ютерних систем, що самоорганізуються, морально-етичні аспекти застосування когнітивних технологій і людина в умовах сформованого «електронного середовища існування», але і філософські питання стосовно свідомості, розуму та інтелекту [4]. Дослідження когнітивних технологій (як у філософському, так і в науково-технологічному аспектах) актуалізували низку зворотних зв'язків, а саме їх вплив на, з одного боку, розвиток філософського вчення

про свідомість, або, з іншого боку, розвиток психології та неврології. Наслідком впровадження постійно оновлюваних результатів досліджень в галузі актуальних з точки зору вивчення когнітивних технологій – комп'ютерних наук, кібернетики, синергетики, неврології, психології, лінгвістики, біотехнологій, нанотехнологій, в цілому НБІКС-комплексу (конвергуючих нано-, біо-, інформаційних, когнітивних і соціогуманітарних технологій) у суспільну практику є необхідність у такій рефлексії, а також зміні прогнозів на майбутнє [2]. Початковим пунктом ідеї когнітивних технологій та водночас теоретико-методологічною базою відповідних досліджень є філософське вчення про свідомість і інтелект людини. Існує ціла низка методологічних підходів, концепцій свідомості, які традиційно протиставляються. Свідомість може тлумачитися як самосвідомість, і як головна ознака свідомості може виділятися інтенціональність як направленість на певний предмет. Експлікована особливість послугувала тим онтологічним наближенням до людського інтелекту, яке конструктивно уможливило велику швидкодю, доступність надскладних операцій, гнучкість як допустимість використання одного й того самого типу пристроїв у найрізноманітніших галузях людського життя, створення продуктів культури в умовах певної конкурентної переваги і проявах одних культурних тенденцій перед іншими, відносно дешевизну та мініатюрність, зручність у використанні технічних пристроїв. Когнітивні технології моделюють процеси пізнання та мислення, залучаючи методи розв'язання задач, які використовує людина, для підвищення продуктивності обчислювальної техніки: «... людина епохи високої електроніки опанувала

спосіб абстрагування набагато більш високого рівня, ніж усі попередні» [8, с. 79]. Крім того, це різні прилади, механізми, програми, які за тими чи іншими критеріями можуть бути названі «інтелектуальними»; і нарешті це сукупність уявлень про пізнання, розум та людину, які уможливають саму постановку питання про моделювання інтелекту.

*Мета статті* – розглянути особливості антропосфери, яка інтелектуалізується під впливом високих технологій і цифровізації майже всіх сфер людської діяльності як системотворчої основи ціннісно-смыслового універсуму культури. В межах сучасного філософського дискурсу нас цікавить питання, поставлене таким чином: якщо інтелект – це здатність мислити, то де його місце у класифікації? Мова йде про класифікацію систем зі штучним інтелектом.

Існує безліч різних класифікацій інтелектуальних систем, серед них можна назвати такі типи з різними методологічними підходами: 1) системи, засновані на знаннях (експертні системи), системи логічного виведення; 2) штучні нейронні мережі; 3) системи евристичного пошуку (генетичні алгоритми). Здатність мислити присутня лише як властивість різних приладів, механізмів, програм. Проведемо аналогію: мозку властива «здатність мислити», однак це не призводить до отождоження мозку з інтелектом. У той же час різні прилади, механізми, програми мають специфічну властивість і відразу отримують назву «штучний інтелект». Тобто у класифікації відсутнє розрізнення між носієм «штучного інтелекту» та інтелектом (метафорою інтелекту) як здатністю мислити. Тому, на нашу думку, доцільно вживати більш точні словосполучення, як то «програмовані прилади, механізми», «програмовані артефакти». Поняття «штучний інтелект» в ідеальному смислі розглядається для позначення «деякого повного аналога інтелекту людини» [11, с. 151–152]. Ця ідея, будучи присутньою у науковому дискурсі, впливає на формування наукової картини світу і поряд із експлікаціями осмислюється у нових контекстах серед таких широко відомих феноменів, як інтернетизація і комп'ютеризація. Функціонуючі розробки в цій галузі класифікуються як інтелектуальні системи і ставиться питання щодо цих систем як відносно самостійних стосовно ідеї штучного інтелекту. Невизначеність терміна «інтелект», можливість його метафоричного використання, застосування як до людини, так і до тварин, безумовно, робить визначення штучних інтелектуальних систем як таких до певної міри довільним. З етимологічної точки зору, інтелект можна визначити як «здатність мислити», розум, відомості, інформацію, мислячу істоту, тямущість (тварин); розумовий; розвідувальний і т.д. Загальне значення

семантики слова «інтелектуальний» визначається як розумовий, духовний, з високо розвиненим інтелектом; штучний інтелект як повний аналог інтелекту людини також можна охарактеризувати як інтелектуальну систему.

Усвідомлення і розуміння є основою інтелекту людини. Чи можна застосувати слово «розуміння» до того, що може робити комп'ютер зі складним програмним забезпеченням за дотримання певних технічних умов? Нейрофізіологічні процеси людини є основою усвідомлення й розуміння, яке неможливо змоделювати й описати «в межах сучасної фізичної теорії», у математичних, у будь-яких сучасних природничо-наукових термінах [9, с. 10]. Закони одного рівня реальності не зводяться до законів іншого, а поєднуються у мозку в процесах свідомості. Свідомість – це концептуально незводимий до нейрофізіологічних механізмів аспект реальності, а визначення штучного інтелекту як повного аналога інтелекту людини виглядає не зовсім некоректним.

Для позначення рівня, на якому штучний інтелект може характеризуватись самосвідомістю, самостійним цілепокладанням та творчими здібностями, застосовується слово «суперінтелект» як «інтелект, котрий в окремих випадках могутніший за людський розум у багатьох сферах, включаючи наукову творчість, здоровий глузд і соціальні навички» [5, с. 313]. Порівнюючи концепт суперінтелекту із концептом штучного інтелекту як повного аналога інтелекту людини, слід зауважити, що під «повним аналогом», маються на увазі потенційні можливості перевершувати інтелект сучасної людини хоча б за критеріями обсягу актуалізованої пам'яті. Не можна прирівняти штучний інтелект (артефакти-носії штучного інтелекту) до природних об'єктів чи то законів, які слід відкрити або пояснити. Наскільки в сучасних дослідженнях відштовхуються від людської суб'єктивності, соціокультурного оточення, а наскільки від внутрішньої логіки розвитку технологічної науки? Наскільки сучасні та прогнозовані форми штучного інтелекту підказані законами природи, а наскільки антропоморфізмом та антропоцентризмом? Що може вважатись абсолютною істиною? Майбутнє у цьому своєму вимірі не є наперед передбачуваним. «Сам по собі інтелект навряд чи є одиночною властивістю; радше це набір здібностей, пов'язаних з цілою низкою когнітивних функцій, а пам'ять – лише одна з багатьох»; проте, на місце встав шматочок мозаїки, і за ним підуть нові [10, с. 42]. Створення «живого» штучного інтелекту як природного, який зазнав певних змін внаслідок втручання генної інженерії, в даному контексті прогнозовано матиме місце. В той же час нині під штучним інтелектом розуміють інтелект «неживий», технічний.

Завдяки сучасним тенденціям у галузі когнітивних технологій можна очікувати, що із функціональним виходом штучного інтелекту на самосвідомість, самостійне цілепокладання та з появою творчих здібностей можна очікувати, що він виконає і вимогу щодо перевершення людського розуму. Універсальність когнітивних технологій виражає гіпотетичну здатність вільно програмованих артефактів відтворювати функції інтелекту людини як цілісності. Спеціалізовані когнітивні технології розуміються як штучні системи, які виконують окремі функції інтелекту та окремі їх сукупності, тобто спеціалізуються в певних галузях інтелектуальної діяльності. Для сучасної людини ери цифрових технологій характерні мислення уривками та нездатність сприймати картину світу в цілому. Звичайно, розум – це не прості лінійні апроксимації, а про створення неочікуваних поворотів і точок біфуркації. Штучний інтелект лише посилює теперішнє, бо будь-які Big Data працюють з онтологіями наявного, вони нездатні "помислити" інакше. Інформаційні технології змінюють ставлення людини до праці і не лише до неї: відбувається трансформація бажань, що позначається на споживанні [6].

Одна з центральних ідей сучасної філософії науки полягає в тому, що людина завжди була технічною істотою. Техніка – це не просто матеріальна надбудова до людської природи, а щось фундаментальне, що визначає персональний досвід перебування людини у світі. Сьогодні образ кіборга, оснащеного різними технічними «протезами», надзвичайно популярний у масовій культурі. Як засвідчує еволюція людства, людина завжди була творчо-діяльною істотою, починаючи від створення нею примітивних знарядь праці до сучасних складних електронних пристроїв та життя в інтеракції з гаджетами.

Сучасна дитина багато інформації і знань отримує не від батьків, а з гаджетів, які водночас і виховують через маркетинг, відеоігри та соціальні мережі. Відбувається «коротке замикання» суспільства, зокрема, у відносинах між поколіннями та у процесі передачі знань, що замінюється алгоритмами. Вони усереднюють поведінку та стимулюють реактивні «стадні» дії, і це стає дуже небезпечним. Людство загалом постійно регресує у бік нерозумності, що проявляється хоча б у реакції заміщення конфліктів, завдання шкоди, перенесення злоби і агресії.

Нездатність мислити обговорювалася Сократом і описана Аристотелем, які відзначали, що людина мислить непостійно і лише уривками. Іноді вона здатна мислити і виробляти те, що у грецькій мові називається «ноез» – «мислення». Це наша здатність людини поставити себе під питання, звертаючись до питання про істину: переосмислити себе, пізнати нове, змінити свій досвід, особливо

негативний. На думку Сократа і Аристотеля, цей процес непостійний і лише Бог може залишатися у цьому стані завжди [1]. Людина не може цілком уникнути такої долі, хоча, звичайно, вона намагається стати розумнішою. Роблячи помилки, людина вчиться на досвіді, який сприяє формуванню та удосконаленню мислення. Трансформація стартових інтелектуальних можливостей, розвиток критичного мислення у нові можливості Ж. Дельоз називав квазікаузальністю.

Новітня техніка якщо не усуває людину повністю, то принаймні робить її вкрай залежною, позбавляючи колись базових для життя знань та навичок. Такого роду відчуження відбувається не лише у сфері професійної діяльності, а стосується і багатьох аспектів повсякденного буття. Перефразовуючи М. Гайдеггера, можна сказати, що від епохи знання людина переходить в епоху забуття. Вона використовує техніку і технології, які спрощують розуміння світу, знання втрачають цілісність, послідовність, безперервність і повноту [3]. Людині здається, що вона використовує гаджети, які функціонують для її потреб, а насправді вона на якусь мить опинилась під владою гаджетів, іноді втрачаючи зв'язок з реальністю. Віртуальність позбавила її можливості критичного мислення і оцінки навколишньої дійсності. Навіть впевненість, що в будь-яку хвилину можна знайти необхідну інформацію у гаджеті, оманлива, оскільки, зазвичай, інформація подається в занадто спрощеному вигляді і потребує уважного осмислення. Усвідомити дану ситуацію і спробувати вийти з неї можна лише змінивши відношення до техніки і формування культури використання технологій зі знанням справи. Нерозумність завжди збільшує ентропію, тобто руйнування та ослаблення світу. Інтелект, створення чогось нового, породжує, навпаки, негентропію (негативна ентропія – здатність систем пригнічувати ентропію через взаємодію із зовнішнім середовищем). Це зворотний процес, можливість чинити опір ентропії та антропоцену як епохи надмірного впливу людської активності на екосистему Землі. Епоха антропоцену ставить під загрозу всю біосферу. Відсутність у людини поміркованості і критичного мислення може знищити біосферу; в той же час мудрість, досвід та публічне обговорення дають шанс врятувати її.

У сучасному досить складному і суперечливому соціумі багато проблем, пов'язаних зі штучним інтелектом і економічним становищем людей. Сучасні технології, пов'язані зі штучним інтелектом, парадоксальним чином посилюють нерозумність або навіть відсутність здорового глузду у поведінці людини. Звичайно, немає сенсу заперечувати позитивне значення використання алгоритмів, які автоматизують аналіз даних і, зокрема, великих масивів інформації. Згада-

емо, що для І. Канта аналіз представляється як ноетична здатність, мислення не лише як розуміння, а й можливість виходити за його межі, приймати рішення через синтетичні судження. Безумовно, на філософію Канта вплинула ньютонівська фізика. На думку А. Уайтхеда, необхідно переосмислити Канта у світлі термодинаміки та ентропії. У відповіді на питання, чому так відбувається, Космос розглядається як зіткнення процесів ентропії та негентропії. І коли людина здійснює лише обчислення та автоматично застосовує їх результати до реальності, то рівень ентропії лише збільшується, але людина відрізняється, як зазначав К. Маркс, своєю здатністю змінювати світ [1].

Чи можна перетворити штучний інтелект на реальний, на те, що було б дійсно розумним? Сьогодні штучний інтелект направлений на створення алгоритмів, які б могли стати у нагоді для вирішення низки проблем в різних сферах життя. Сучасна техніка, як ніколи раніше, тісно пов'язана з економікою, але чи варто говорити про техніку так, ніби вона значною мірою має автономію? Можна стверджувати, що техніка може підпорядковувати інші об'єкти, у тому числі соціальні інститути. Хіба можна говорити про техніку, ігноруючи її підпорядкування суто економічним інтересам? Існує декілька сегментів економічного життя, сучасний вигляд яких склався завдяки здатності виконувати швидкісні обчислення та передавання даних і які або перебувають під контролем глобальних ринків, або виступають їх складовими.

Процес сублімації у фрейдівському сенсі розглядається як процес творення, яке не спрямоване на пряме отримання прибутку. Письменник або режисер використовує технологію письма або цифрові технології не заради грошей, а заради мистецтва, хоча оплата праці і в цій сфері передбачається. Безумовно, є різниця між використанням техніки для освіти, автономії, турботи про себе у сенсі М. Фуко та використанням техніки для отримання економічного прибутку. Сучасні технології потребують осмислення не лише в економічному аспекті, але і через корпус психоаналітичних ідей і протистоять епосі антропоцентризму, яка збільшує ентропію: термодинамічну через зміну клімату, біологічну через знищення біологічного різноманіття, інформаційну через гегемонію нерозумності. Сучасна контрибутивна економіка продуктивно використовує цифрові технології, які в рамках корпорацій зазвичай працюють на відчуження. Час і техніка невіддільні від людини і без неї не існують. При цьому сучасний технологічний дискурс намагається зробити таку темпоральність, у якій або немає людей, або вони радикально відмінні від *Homo sapiens*. З цим, зокрема, пов'язане поняття технологіч-

ної сингулярності, після настання якої людина перестає бути центром Всесвіту. Чи можна уявити сучасний соціальний світ як машинний світ, техніку і технології, які на сьогодні проникли майже в усі сфери життєдіяльності людини та активно розвиваються без участі людини?

*Homo sapiens* виявилась тією формою життя, яка може виробляти негентропічне перетворення, тобто діяти не через біологічні органи, а через технологічні. Це почалося ще три мільйони років тому, тому що мислення – це зовсім не обчислення, а продукування біфуркацій через те, що Ф. Ніцше називав Волею. Твердження про те, що обчислення замінить людський розум – це чиста ідеологія, через яку Силіконова долина намагається контролювати те, що американський математик і фізик Альфред Лотка називав процесом екзосоматизації. Люди постійно еволюціонують, і екзосоматизація – це виробництво штучних органів. Наразі ця еволюція прискорюється, і технологічно розвинені країни борються за контроль над цим процесом. Реальне завдання полягає в тому, щоб змінити правила та умови гри. Що залишається від людської автономії у епоху, коли алгоритми не тільки «знають» бажання людей краще за них самих, але й ініціалізують ці бажання? Чи можна повернутись до «найвної» категорії автономії в кантіанському сенсі – як здатності самостійно визначати свої бажання? Звичайно, сучасні алгоритми часто дозволяють істотно підвищити ефективність діяльності людини. Але алгоритмізація діяльності і технічні пристрої, які дозволяють реалізувати ці алгоритми, збіднюють людину у мисленевому плані, і питання тут не у поверненні до «найвних» категорій автономії, а в розумінні того, що автономія завжди пов'язана з гетерономією як підпорядкуванням суб'єкта чужим йому законам. Ж. Дерріда стверджував, що немає Логоса без письма, а письмо є гетерономною технологією. Він називав її гіпомнезією, тобто пристроєм, що виготовляє фармакон, поняття, яке підкреслює двоїстість явища – отрути та ліки в одному флаконі. Сьогодні немає жодної чистої автономії, можна мати лише відносну локальну специфічність негентропії.

Постає питання, як перетворити гетерономію на щось, що виробляє локальну негентропію, яка схожа на автономію. Це процес, який називають ноетичною різноманітністю. Один із викликів сучасності полягає в тому, що треба навчитися мати справу із надскладною технікою і машинами на основі переосмислення знання та мислення у новому контексті антропоцену, де реально ставиться питання про обмеження ентропії та реартикулювання автономії та гетерономії. Парадокси вищого розуму та моралі проявились під час спроб вчених комунікувати із штучним інтелектом. Так, трансформер «Megatron», розробле-

ний командою Applied Deep Research з компанії Nvidia, освоїв матеріали всієї англомовної Вікіпедії та десятки мільйонів інших статей, після чого сформував власні погляди, зокрема, про те, що штучний інтелект не здатний проявити себе в етичному аспекті, оскільки він є лише інструментом, який можна використати як для добрих, так і поганих намірів [7].

**Висновок.** Сьогоднішні процеси технізації і технологізації сприяють когнітивно-антропологічному підсиленню людини новими пристроями, такими як смартфони, ноутбуки чи будь-які інші «протези» пам'яті та інтелекту. Характерною особливістю цих процесів є, по-перше, їх прискорення, через яке відбувається те, що зараз називають розривом. Розрив означає, що соціальні інститути, відносини між людьми і знання більше не встигають за логікою еволюції технологій. У результаті технології розвиваються за відсутності необхідного знання про них та критичної здатності робити раціональний осмислений вибір. В категоріях етики можна говорити лише про людину, яка використовує штучний інтелект для своїх цілей. На даний момент людина не може навіть підійти до вирішення завдання наділення штучного інтелекту мораллю (якщо це завдання взагалі може бути вирішене). З іншого боку, штучний інтелект вважає себе недостатньо етичним, точніше, недостатньо інтелектуальним, щоб набути моральності. Така самокритика якраз і притаманна розуму, як моральній самосвідомості. Сама совість як категорія етики дає здатність суб'єкту усвідомлювати свою недосконалість. Штучний інтелект досить помірковано оцінює свої розумові та моральні якості і тим самим їх демонструє. І все-таки ця парадоксальність штучного інтелекту викликає тривогу. Якщо він сам радить собі не довіряти, можливо, варто йому повірити?

### Література

1. Бернар Стиглер: «Искусственный интеллект – это искусственная глупость». URL: <http://colta.ru/articles/society/21731-bernar-stigler-iskusstvennyy-intellekto-skusstvennaya-glupost>.
2. Бейлин М.В. Нанотехнология как прорыв в постнеклассической науке. Харьков: ТОВ Оберіг, 2014. 480 с.
3. Бейлін М.В. Штучний інтелект і автономія саморозвитку особистості. Проблеми саморозвитку особистості в сучасному суспільстві : матеріали Міжнарод. наук.-практ. конф., 15 листопада 2019 р. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2019. С. 125-129.
4. Бейлин М.В., Желтобородов А.Н. Бренное и вечное: мифология цифровой цивилизации. Материалы Международной научной конференции. Великий Новгород, 27–28 октября 2020 г. / сост. и отв. ред.: С. А. Маленко, А. Г. Некита; НовГУ им. Ярослава Мудрого. Великий Новгород, 2021. С. 183–192.

5. Бостром Н. Сколько осталось до суперинтеллекта? / Информационное общество: Сб. М.: ООО «Издательство АСТ», 2004. С. 313–338.

6. Газнюк Л.М., Бейлін М.В. Трансформація бажання в суспільстві «постспоживання» *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Філософія. Філософські перипетії»*. Вип.2 (63). 2020. с. 59–70.

7. Карпенко В.Е., Вертель В.Е. Универсальный технический интеллект: возможность или утопия? *Инновации в науке*. Новосибирск: СибАК, 2013. № 12. С. 150–159.

8. Лук'янець В.С. Перспективи перетворення людини у дзеркалі медіафілософської рефлексії. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Гуманітарні студії*. 2014. Вип. 203(2). С. 76-83.

9. Пенроуз Р. Новый ум короля: О компьютерах, мышлении и законах физики: монография. Пер. с англ. под общ. ред. В.О. Малышенко. М.: УРСС, 2005. 453 с. URL: [http://hotmix.narod.ru/books\\_rus/anomal/newmind.html](http://hotmix.narod.ru/books_rus/anomal/newmind.html).

10. Фукуяма Ф. Наше постчеловеческое будущее: Последствия биотехнологической революции / пер. с англ. М.Б. Левина. М.: АСТ: ЛЮКС, 2004. 349 с.

11. Швирков О.І. Проблема штучного інтелекту і людиномірність штучних інтелектуальних систем: дис. ... канд. філос. наук: 09.00.09. Житомир, 2006. 174 с.

### Анотація

**Бейлін М. В., Желтобородов О. М.** Людина в умовах когнітивно-технологічної антропосфери. – Стаття.

У статті аналізується проблема цілісного осмислення когнітивно-технологічної антропосфери на постнекласичному етапі розвитку науки в контексті трансформованої культури, для якої характерна децентрація, фрагментарність, розмитість кордонів. Людина в умовах когнітивно-технологічної антропосфери розглядається крізь призму контекстуалізації постнекласичних методологічних підходів: синергетичного, ментальнісного, інтегративного підходу, комп'ютерної етики та філософії техніки. Розкривається людиномірність когнітивних технологій, що концептуалізується як соціо-культурно-антропологічний феномен, котрий співвідноситься із трансформацією ціннісно-смиислового універсуму культури. Звертається увага на методологічну роль перебільшення позитивного соціокультурного, антропологічного і соціоприродного значення експансії комп'ютерної мережевої інформації у виникненні експлікаційних та прогностичних обмежень інтернетизації та комп'ютеризації, які знаходять вираження в понятті "інформаційне суспільство". У соціокультурній практиці інтернетизація і комп'ютеризація проявляються в імпліцитній стратегії переваги екстенсивної комп'ютеризації соціокультурних процесів над інтенсивною. Сучасні технології і технічні засоби дозволяють зануритися у віртуальну реальність, в якій суб'єкт не розрізнятиме речі і події дійсного і віртуального світу: світ даний йому безпосередньо в його відчуттях, а вони на цьому рівні виявляються невизначними, виникає відчуження людини від плоті в процесі користування комп'ютерними техно-

логіями, при цьому людська плоть перетворюється на підключене до мережі тіло. Формування новітньої когнітивно-технологічної антропосфери – це якісно новий етап трансформації інформаційного середовища, оскільки йдеться не лише про інтенсифікацію рівня розвитку науки і техніки, нові структури суспільного життя і способи організації виробництва, а й про формування нових форм соціальності, ціннісних орієнтирів, розуміння суті природи людини та її перетворення. NBICS-технології задають нову стратегію буття людини в цифровій цивілізації, а її потенційні наслідки потребують гуманітарного осмислення як щодо перспектив, так і загроз її реалізації.

*Ключові слова:* інтернетизація, комп'ютеризація, штучний інтелект, цифровізація, універсум культури, когнітивно-технологічне, антропосфера.

### Summary

**Beilin M. V., Zheltoborodov O. M. Human in conditions of cognitive-and-technological anthroposphere.** – Article.

The problem of a holistic understanding of the cognitive-and-technological anthroposphere at the post-classical stage of development of science in the context of a transformed culture, which is characterized by decentralization, fragmentation, blurry of borders, is analyzed. Human in the conditions of cognitive-and-technological anthroposphere is considered through the prism of contextualization of post-neoclassical methodological approaches: synergistic, mental, integrative approach, computer ethics and philosophy

of technology. The humanity of cognitive technologies is revealed; this is conceptualized as a socio-cultural-anthropological phenomenon, which correlates with the transformation of the value-and-semantic universal of culture. Attention is paid to the methodological role of exaggerating the positive socio-and-cultural, anthropological and socio-and-natural influence of the expansion of computer network information on the emergence of explicit and prognostic restrictions on internetization and computerization, which are expressed in the concept of "information society". In socio-and-cultural practice, internetization and computerization are manifested in the implicit strategy of the advantage of extensive computerization of socio-and-cultural processes over intensive computerization. Modern technologies and hardware components allow us to immerse yourself in virtual reality, in which the subject does not distinguish between things and events of the real and virtual world: the world given to him directly in his feelings, but at this level they are fuzzy, so there is an alienation of a person from the flesh when using computer technologies, and the human flesh turns into a body connected to the network. The formation of the latest cognitive-and-technological anthroposphere is a qualitatively new stage of transformation human and its transformation. NBICS technologies set a new strategy for human being in digital civilization, and its potential consequences require humanitarian understanding of both the prospects and threats of its implementation.

*Key words:* internetization, computerization, artificial intelligence, digitalization, universum of culture, cognitive-technological, anthroposphere.